

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Elektronikus számítógép alkalmazása a hadműveletek hadtápbiztosításának tervezésében

P a p p I m r e ő r n a g y

Korszerű háborúban a hadműveletek hadtápbiztosításának tervezésével, tervezési eljárásokkal, módszerekkel szemben alapvető követelmények a következők:

- időben álljanak rendelkezésre az adatok,
- a terv adatai megbízhatóak, pontosak legyenek,
- a tervezési metódus több alternatívát biztosítson,
- a részlettervek, tervek, azonnali konkrét intézkedések kiadását biztosítsák.

Véleményem szerint ezen elvárásokat legjobban jelenleg, a Lengyel Néphadsereg Vezetési Intézete által 1969-ben „*A Front és a Hadsereg csapatai hadműveletének hadtápbiztosítása*” tervezéséhez kidolgozott nagygépi programok (MINSZK-22) elégitik ki. Az eredeti lengyel programok adaptációját a Magyar Néphadsereg sajátosságainak megfelelően a ZMKA Számító Központ végrehajtotta és így a programok elsősorban 1971 őszén a ZMKA tanári és törzsvezetési gyakorlaton, majd a „DUNA-72” és a „TRANZIT-72” törzsvezetési gyakorlatokon a hagyományos tervezési módszerekkel és eljárásokkal párhuzamosan kísérleti — honoritási jelleggel kerültek alkalmazásra.

A gyakorlati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ma már a hadtápbiztosítás tervezésének legkorszerűbb módszere — seregest szinten — *a hagyományos tervezési eljárások egyes elemeit megtartó, magába foglaló, elektronikus számítógépekre épülő tervezés.*

Az elektronikus számítógép, mint eszköz rendszerbe kerülése objektíve megköveteli a hagyományos törzsmunka módszerének — folyamatának — bizonyos változtatásait és talán elsősorban ezért találkozni még az elektronikus számítógépeken (a továbbiakban ESZG) készült programoktól való idegenkedésekkel, negatív alaptalan kritikai észrevételekkel.

Formabontással nem a programok készítése folyamatának bemutatásával — az elektronikus számítógép részére szükséges adatok megadásának összes problémáival — kezdem, hanem azzal az eredménnyel, melyet a befektetett energia ellenértékéért a gép részünkre ad. Ez pedig a mindenki által könnyen olvasható, a gépről lejevő EREDMÉNYLAP.

A Lengyel Néphadseregben készült, a Magyar Néphadseregbe adaptált Hadtáp Programok a hadműveleti-harcászati feladatok kategóriájába tartoznak és magukba foglalják:

- a feladat megfogalmazását,
- a feladat matematikai algoritmusát,
- program leírást,
- az alkalmazási utasítást.

A hadműveletek komplex hadtápbiztosításának tervezéséhez igazodva a következő típusú Hadtáp Program-ok állnak rendelkezésünkre:

1. HTP-I. Program „Az anyagi biztosítás terve” (PLAZMA-1)

Az anyagi biztosítás tervezésének alapprogramja, mely az alábbi tervezési adatokat szolgáltatja a hadműveleti hadtáp törzs részére:

a) Anyagforgalom a magasabbegységek részére a közelebbi és távolabbi feladat végrehajtása alatt (induló készlet, felhasználás, kiutalások, készlet a feladatok teljesítése után).

b) HDS MB anyagforgalma lőszer, hajtóanyag, élelem vonatkozásában.

c) Összegezett hadsereg szintű számvetés javadalmazásban az anyagi készletek alakulásáról a közelebbi és távolabbi feladat teljesítésének időszakában.

d) Összegezett hadsereg szintű szállítási számvetés a közelebbi és a távolabbi feladat teljesítése időszakában és hadműveleti naponként.

e) Szállítási feladatok a magasabbegység és a HDS MB között (KÁ-ok és egyéb anyagi bázisok között).

2. HTP-II. Program „Terv a hadsereg anyagi eszközeinek utánszállítására” (DOMAT)

Egyszerűbben: ez a szállítási program, mely a HTP-II-III. Program adatainak a felhasználásával készül és a következő tervezési adatokat biztosítja:

a) A hadsereg szállítóegységeinek, alegységeinek elosztása az anyagi bázisokra. (Bázisok megnevezése, szállítóalegység, szállító kapacitás, anyagok súlya tonnában, gépkocsi szükséglet, gépkocsi kiállási idő).

b) Az egyes bázisokról, mely magasabbegység részére, melyik szállítóalegység, milyen anyagot, hány tonnát, mennyi idő alatt szállít ki.

c) Szállítóalegység tartalék.

d) Fennmaradó szállítási feladatok (magasabbegységek megnevezése, szükséges anyagok tonnában).

3. HTP-III. Program „Terv az anyagi készletek feltöltésére” (ELTA-2A)

Ez a program az első hadműveleti nap, vagy egy hadműveleti nap anyagforgalmát bemutató adatokat szolgáltatja, magasabbegységekre bontva anyagnemenként, az induló készlet, fogyasztás, kiutalások összevetése alapján.

4. HTP-IV. Program „Az anyagi helyzet értékelése” (OMAT-MAT)

Az anyagi biztosítás lehetőségeinek értékelését adja ez a program a hadműveleti törzs és hadtáptörzs részére:

a) A magasabbegységek mozgókészleteinek értékelése hadműveleti napokra és a megtehető távolságra km-ben.

b) Hadsereg szintű mozgókészletek alakulása a hadműveleti lehetőségek alapján.

c) A hadművelet anyagi szükséglete, közelebbi, távolabbi feladat teljesítéséhez és a hadműveletre.

d) Szállítási szükséglet az egész hadműveletre feladatonként és hadműveleti naponként, anyagfajtákra bontva.

5. HTP-V. Program „Egészségügyi biztosítás” (OMOT-MED)

A hadművelet egészségügyi biztosításához szükséges tervezési adatokat szolgáltató program, mely a következő eredményeket adja:

a) HDS létszámának alakulása feladatonként.

b) Várható egészségügyi veszteség feladatonként.

c) A csapatokhoz visszairányított létszám (5⁰/₀).

d) Szakorvosi segélyre szorulóknak létszáma feladatonként.

e) A hadosztálysegélyhelyre, egészségügyi osztagra, tábori kórházakra kiürítendőknak létszáma a közelebbi és távolabbi feladat teljesítése során.

f) A rendelkezésre álló egészségügyi erővel és eszközökkel (HSH, eü.) a segélynyújtás lehetőségei feladatonként.

g) Szakorvosi segélyben, általános egészségügyi ellátásban nem részesülők létszáma.

h) HSH, eü. sebesült gépkocsi szállító század kapacitása feladatonként és összesen.

Amint látható tehát, a hadművelet hadtápbiztosítása tervezése során eddig kialakult hagyományos tervezési alapeljárások összes elemét magába foglalják a fentebb ismertetett Hadtáp Programok, azonban a hagyományos számítási, számvetési módszereken felül lényegesen több, megbízhatóbb és több alternatívát magába foglaló adatokat szolgáltatnak az ESZG-en készült programok.

Az ESZG programok eredményeinek felvázolása után csak annyiban foglalkozom a programok készítésének mechanizmusával, amilyen mértékben a hadműveleti hadtáptörzsben az ESZG programok tervezéssel foglalkozó tisztjeinek ezt ismerni kell.

A Magyar Néphadsereg hadtápbiztosítási rendszerének megfelelően a „MINSZK-22” elektronikus számítógépre a hadművelleti hadtáptörzs részéről állandó és változó adatok bevitele szükséges.

Állandó adatok (információk) azok az adatok, melyek „hosszú” idő folyamán nem változtatják értéküket. Az állandó adatok egy változatban kerülnek beépítésre, így ezek lyukszalagon is megtalálhatók.

Az állandó adatok csoportjába például a HTP-IV. Program esetében a következők tartoznak:

- a) A mozgó anyagi eszközkészlet állapotérték (javadalmazásban).
- b) A bázisokon levő átmeneti anyagi eszközök megléte (javadalmazásban).
- c) Az anyagi eszközök közepes napi felhasználása javadalmazásban.
- d) A hadműveletek 100 km-ére jutó anyagi eszközök közepes felhasználásának értéke.
- e) Stb.

Az állandó adatok értéke általában új szervezési állománytáblák, illetve új javadalmazások életbelépésekor változik.

Változó adatok (információk) azok, melyek gyakran változtatják értéküket a hadsereg állományától, hadművelleti felépítésétől, a hadtápbiztosításra hozott elhatározástól, FRONT hadtápbiztosítástól stb. függően és általában ezek az adatok egyszer használhatók fel.

A változó adatok forrásai a hadművelleti hadtáptörzs részére az alábbiak lehetnek:

- A hadseregpárancsnok elhatározása a hadművelet megszervezésére és végrehajtására.
- A hadseregpárancsnok utasítása a hadtápbiztosítás megszervezésére.
- A hadsereg törzs által szolgáltatott adatok.
- A FRONT hadtápbiztosítási előírásai.
- Az MN Tábortápbiztosítási tájékoztató intézkedése.
- A hadseregpárancsnok hadtápbiztosítási elhatározása.
- Az alárendelt magasabbegységek, hadsereg közvetlen hadtápbiztosítási helyzete.

A változó információk csoportjába tartoznak például a HTP-I. Program vonatkozásában:

- ellátandó csapatok mennyisége, hadrendi számaik,
- közelebbi, távolabbi feladat időtartama napokban,
- hadsereg részére engedélyezett fogyasztási normák feladatonként,
- fogyasztás differenciált mutatói feladatonként,
- csapatoknál levő mozgókészletek mennyisége javadalmazásban,
- csapatok 1 ja. súlyadatai tonnában,
- az ellátás sürgősségének mutatói,
- a közelebbi, távolabbi feladat teljesítésekor fenntartandó mozgókészletek θ_0 -os mutatója,
- hadsereg mozgóbázis anyagi készletei tonnában,
- hadsereg részére kiutalt anyagok tonnában.

Az állandó és változó adatok táblázatainak (előnyomott adatlapok) kitöltését a hadsereg hadtáptörzs hadművelati osztálya (esetleg e feladatra kijelölt „gépes-csoport”) végzi. A táblázatokat vagy futárposta, vagy géptáviró útján lehet eljuttatni a Számító Központba.

A hadművelat hadtápbiztosítása ESZG-en történő tervezésnél, a számítás elvégzéséhez szükséges idő programonként, gyakorlott állományal, az állandó és változó adatok gép részére történő eljuttatási idejét nem számítva 60—80 perc.

Ezen belül a részfeladatok elvégzéséhez szükséges idő:

— Kiinduló adatokat tartalmazó táblázatok kitöltése	30—40 perc.
— Az adatok lyukszalagra vitele	20—30 perc.
— A program és az adatok bevitele, a számítási feladat elvégzése és az eredmény kiírása	10—10 perc.

Az ismertetett Hadtáp Programokon felül még alkalmazásra került a MENET-II. Program, mely alapján a hadsereg hadtápegységek, alegységek előrevonásának, áttelepítésének nagygépi úton történő tervezése valósult meg.

A hadsereg hadtápegységek, alegységek begyülekeztetését, előrevonását a bevezetőben említett törzsvezetési gyakorlatokon szintén elektronikus számítógépen tervezték. Ennek a programnak (MENET-II.) felhasználható eredménye a következő:

a) Az egyes menetvonalon csoportosítja a menetrendi elemeket.

b) Meghatározott területeken (ellenőrző-átengedő pontok, pihenő körletek, hidak, szabályozó terepszakaszok stb.) adja a menetrendi elemek (pl. közúti komendáns zászlóalj) éllel, véggel történő áthaladás idejét órában és percben.

c) Menet végrehajtásának ideje hadtápegységként, alegységként órában.

d) Meghatározott körletbe való beérkezés sorrendje, legkorábbi és legkésőbbi időpontja.

A Menet Program lehetőséget biztosít a hadművelati hadtáptörzs részére a menet megszervezésére vonatkozó konkrét intézkedések kiadására, lehetővé teszi a menet végrehajtása során a hadtápegységek mozgásának térben és időbeni figyelemmel kísérését, valamint esetleges korrekciók gyors kiadását.

A hadtáp menet programok készítése az eredmény megkapásáig két fő hadművelati hadtáp tiszt részéről 120—150 percet vesz igénybe.

Mint már erről a bevezetőben is szó volt, az elektronikus számítógépek alkalmazása lényeges változtatást igényel a hadművelati hadtáptörzs kialakult hagyományos munkastílusán, munkamechanizmusán a hadműveletek hadtápbiztosításának tervezése vonatkozásában.

Az állandó és változó információk táblázatainak (adatlapjainak) kitöltése magas fokú szakértelmet igényel elsősorban a hadművelat hadtápbiztosítása minden területét átfogó teljes rendszerének ismeretét illetően. Csak olyan jól képzett hadtáptisztek vonhatók be a nagygépi programok készítésébe, akik alapos helyzetértékelő, elhatározásra jutó, szűkebb te-

rületekre illetően döntést hozó készséggel rendelkeznek, akik a gép által hozott eredménylapot értékelni tudják és a szükségességnek megfelelően az eredménylapról rövid időn belül képesek a legfontosabb mutatókat a parancsnok hadtáphelyettes részére biztosítani.

Befejezésül a Hadtáp Programok felhasználásának módszerét illetően egy-két gondolatot. Az ismertetett programok valamennyi típusa készülhet a hadtáp elhatározás meghozatala érdekében, mint döntést előkészítő programok, és készülhetnek — a változó adatok megváltoztatásával — a hadművelet hadtápbiztosítási komplex tervének részelemeiként. Felhasználhatók az utóbbi esetben a Hadtápbiztosítási Terv konkrét mellékleteiként (a gép által szolgáltatott eredménylapok csatolhatók a tervtérképhez), illetve a program alapján a kapott adatokból a legfontosabb mutatók rávitele a Hadtápbiztosítási Terv-re.

Ezen felül az eredménylapok egyes szelvényei kiegészítő intézkedéssel vagy anélkül, eredetben megküldhető az érintett magasabbegység részére. (Például kiutalások, fogyasztási normák stb.).

Végezetül talán a legfontosabb feladat jelenleg a hadműveleti hadtáptörzs részéről olyan törzsmunka stílus kialakítása, melyben még helyet kell adni a hagyományos tervezés legfontosabb elemeinek, de ugyanakkor biztosítani kell a hadtápbiztosítás egész rendszerét átfogó nagygépi tervezést. Ha a két tervezési módszer harmonikus egyeztetésére képes a hadtáptörzs (nem párhuzamos tervezés értendő ez alatt), ugrás-szerűen megjavítható, gyorsítható a tervezés folyamata, időbenisége, a tervek pontossága, a több változat kidolgozása.